

غیبت و انتظار

مقدمه:

ما در عصری زندگی می‌کنیم که برای دفاع از حریم مهدویت، باید مجهز به سلاح معرفت و استدلال باشیم؛ البته برای رسیدن به این امر مهم، به داشتن فهمی عمیق، از مباحث اصلی مهدویت نیازمندیم. هر کس می‌تواند با طرح سوالاتی مانند: اهمیت غیبت، ارتباط غیبت و انتظار و ...، به میزان شناخت خود از موضوعات مهدوی پی ببرد.

اهمیت غیبت:

فهم غیبت، نیاز به یک پشتوانه قوی، یعنی ایمان به غیب دارد. ما نمی‌توانیم برای کسی که ایمان به غیب ضعیفی دارد، از غیبت صحبت کنیم؛ چرا که ابزار شناخت امام غائب، چشم نیست. خداوند در قرآن، اولین شاخصه‌ی متقین را، ایمان به غیب می‌داند: «...هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ...» (بقره/۳ و ۲) در تفسیر این آیه گفته‌اند: «ایمان و باور به غیب، دروازه‌ی ورود به انسانیت است» جبهه باطل شدیداً به دنبال از بین بردن ایمان به غیب است؛ زیرا نداشتن ایمان به غیب، انسان را محدود به امور دنیایی می‌کند.

امام سجاد (ع) می‌فرمایند: «مردم زمان غیبت مهدی (عج) که به امامت آن حضرت پایبندند و در انتظار ظهور به سر می‌برند، از مردم همه زمان‌ها برترند؛ زیرا خداوند چنان درک و فهم آنان را قوت می‌بخشد که غیبت نزد آنان، همانند ظهور باشد. آنان به حق اخلاص ورزاندند.» (بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۵۶)

دیدگاه‌های مختلف در مورد غیبت امام

امام در دنیایی غیر از این دنیا، زندگی می‌کند

امام در این دنیاست، اما دیده نمی‌شود

امام دیده می‌شود، اما ناشناس است

این سه دیدگاه متفاوت، ریشه بسیاری از اختلافات در عرصه‌ی مهدویت است.

- **دیدگاه اول** که امام زمان در این دنیا نیست، برداشت غلطی از غیبت است که باعث به وجود آمدن فرقه شیخیه شد که بعدها، بابیه و نهایتاً بهائیت از دل آن بیرون آمد. دلایل فراوانی برای رد این دیدگاه وجود دارد. پیامبر (ص) فرمودند: «إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ... كِتَابَ اللَّهِ وَعِثْرَتِي؛ أَهْلَ بَيْتِي...» طبق این روایت، امام باید در میان ما باشد.
- **دیدگاه دوم** می‌گوید، امام نامرئی است.
- **دیدگاه سوم**، هم از لحاظ کمی، و هم از لحاظ کیفی، جامع‌تر از دیدگاه دوم است. به علاوه برای تایید آن، روایات بسیار فراوان‌تری نسبت به دیدگاه دوم در منابع متعدد وجود دارد و در ثانی، این روایات قابل توجیه‌اند. از جمله می‌توان این سه دلیل را ذکر کرد:
 - منظور از بعضی روایات، که در آنها گفته شده، امام دیده نمی‌شود، آن است که امام شناخته نمی‌شود. در آیه ۶۸ سوره واقعه، منظور از «أَفْرَأَيْتُمْ» شناختن است: «أَفْرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ» در غیبت انبیاء هم، آنها ناشناس بودند، نه نامرئی. (مانند غیبت حضرت یوسف)
 - جسم امام زمان، مانند جسم بقیه افراد است و دیده نشدن آن، خلاف روال طبیعی است. البته گاهی امام تصرف ولایی می‌کنند. مانند واقعه «لیل‌المبیت»، که در آن، پیامبر از میان ۴۰ نفر رد شدند، اما آنها پیامبر را ندیدند.

علت غیبت:

عبدالله بن فضل می‌گوید: از امام صادق (ع) شنیدم که می‌فرمود: «به درستی برای صاحب الامر (ع) غیبتی است که او را چاره‌ای از آن نیست، که هر اهل باطلی، در امر غیبت شک می‌کند.» پرسیدم: دلیل این امر چیست؟ فرمودند: «علتش امری است که ما اجازه بیان و کشفش را نداریم. به راستی که حکمت غیبت حضرت، روشن نمی‌شود مگر بعد از ظهورش» (کمال الدین و تمام النعمه، ص ۴۸۱)

علت اصلی غیبت یک راز است و که ما آن را نمی‌دانیم.

حال سوال اینجاست که چرا بقیه ائمه غائب نشدند؟

چون در زمان آنها، هنوز طرح دین کامل نشده بود. به علاوه قرآن، تنها اصول و کلیات دین را مطرح می‌کند اما فهم کامل آن، نیازمند تبیین است. از زمان امام علی (ع) تا امام حسن عسکری (ع) ۶۵ هزار روایت، در تبیین دین داریم.

انتظار:

انتظار به این معناست که در جهت قدرشناس بودن حرکت کنیم و همواره آمادگی خود را حفظ کنیم. با معرفت نسبت به امام و تعقل، می‌توان جامعه را قدرشناس کرد. اگر بدانیم امام برای عدالت می‌آید و ما منتظر این عدالت گستر هستیم، آنگاه ظلم به دیگران، معنایی ندارد.

منتظران مصلح، خود باید صالح باشند.

راوی از امام صادق (ع) پرسید: فرج، در چه زمانی محقق می‌شود؟ حضرت فرمودند: «کسی که این امر را بشناسد، فرج او به جهت انتظارش حاصل شده است.»

ریشه و منشأ انتظار، امید است. وقتی به وعده الهی امید داشته باشیم، ثمره آن می‌شود انتظار. بزرگترین گناه بعد از شرک به خدا، ناامیدی است. خداوند در قرآن، ناامیدی را از نشانه‌های گمراهان می‌داند: «گفت جز گمراهان، چه کسی از رحمت پروردگارش مأیوس می‌شود» (حجر/۵۶) و اینکه: «و اگر اهل شهرها و آبادی‌ها، ایمان می‌آوردند و تقوا پیشه می‌کردند، برکات آسمان و زمین را بر آنها می‌گشودیم؛ ولی (آنها حق را) تکذیب کردند؛ ما هم آنان را به کیفر اعمالشان مجازات کردیم.» (اعراف/۹۶)

• انتظار انفجاری:

یعنی دنیا آنقدر از ظلم و جور پر شود، تا امام ظهور کنند.

• انتظار تکاملی:

اینکه ظهور، سیر طبیعی خود را طی کند. (مانند رسیدن یک میوه)

شهید مطهری معتقد بود که ماهیت انتظار، تکاملی است نه انفجاری.

منظور از روایاتی که گفته‌اند امام، زمانی ظهور می‌کنند که ظلم و جور دنیا را فراگرفته باشد، این است که ما باید قدر امام را بدانید، تا امام به غیبت نروند؛ در غیر این صورت، ظلم دنیا را فرا می‌گیرد.

ارزش ایمان در عصر غیبت:

جابر جعفی از امام محمد باقر (ع) روایت نموده است که امام فرمودند: «خوش به حال آن‌ها که در آن زمان (غیبت)، بر عقیده‌ی خود نسبت به ما ثابت می‌مانند. خداوند متعال آن‌ها را با این کلام صدا زند: ... شما بندگان حقیقی من هستید ... به خاطر شما بندگانم را از باران سیراب می‌کنم، و بلا را از مردم بر طرف می‌سازم، اگر برای خاطر شما نبود، عذاب خود را بر آنان فرو می‌فرستادم.» (کمال الدین و تمام النعمه، جلد ۱، صفحه ۳۰۹)

مهم‌ترین وظیفه ما این است که امام را، در تمام ابعاد زندگی خود وارد کنیم.

کسی که به وضعیت موجود قانع باشد، دچار بزرگترین مصیبت شده است. و جامعه‌ای که به فکر رسیدن به کمال و سعادت نباشد، جامعه‌ای مرده است.

تدریس استاد ابادری

موضوع: غیبت و انتظار

خلاصه و چکیده مطالب ارائه شده در کلاس‌های آموزشی معارف مهدویت

تهیه شده در واحد مهدویت موسسه مصاف، مهدیاران [@Mahdiaran](https://www.mahdiaran.com)